

PK-35 Toimintaohje lasten ja nuorten koskemattomuuden turvaamiseksi

Tämän toimintaohjeen tarkoitus on auttaa kaikkia Pallokerho-35:n toiminnassa mukana olevia aikuisia turvaamaan seuran toimintaan osallistuvien lasten ja nuorten koskemattomuus. Ohjeissa kuvataan myös toimintatapa, jos lapsen henkilökohtaista koskemattomuutta on loukattu tai näin epäillään tapahtuneen.

Toimintaohjeen laatimisessa on hyödynnetty pääosin Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry:n, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n, Taiteen edistämiskeskuksen ja Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry:n yhdessä laatimaa *Toimintaohjetta lasten turvallisuutta lisäävistä toimintatavoista ja vapaaehtoisen rikostaustan selvittämisestä* (2014).

Toimintaohje on hyväksytty seuran hallituksessa 6.5.2019 ja se tarkistetaan vähintään vuosittain ja päivitetään tarvittaessa.

1) Avoimuus

Parhaita keinoja ongelmien ehkäisemiseksi on puhua avoimesti myös hankalista asioista. Ikäviä asioita voi tapahtua myös meidän seurassamme ja se tulee uskaltaa sanoa ääneen. Avoimen keskustelun avulla monia ongelmia voi estää jo ennalta. Tämäkään aihe ei saa olla tabu vaan yksi keskustelunaihe muiden joukossa esimerkiksi toimihenkilö-, valmentaja- tai vanhempainilloissa.

Seuran toiminnassa mukana olevan lapsen pitää tietää, kenen puoleen hän voi kääntyä, jos asia askarruttaa tai hänen koskemattomuuttaan on rikottu.

PK-35:n nimetty vastuhenkilö lasten ja nuorten koskemattomuuteen liittyvissä asioissa on Annukka Saine-Kottonen. Kaikki seuran pelaajat ja vanhemmat voivat kääntyä hänen puoleensa joko suoraan, oman joukkueensa joukkueenjohtajan tai ikäluokan vastuhenkilön kautta. Yhteydenotot käsitellään luottamuksellisesti. Mahdollisissa rikosepäilyissä käännytään aina poliisin ja lastensuojeluviranomaisen puoleen.

2) Tietoisuus

Häirintä ja hyväksikäyttö voi olla yhtä hyvin fyysistä, henkistä tai seksuaalista. Häirintä voi ilmetä esimerkiksi

- nimittelynä
- vihjailuina
- ulkonäköön tai yksityiselämään liittyvinä kommentteina
- kosketteluna
- halventavina/seksistisinä vitseinä

Jokainen kokee yksilöllisesti omat rajansa ja häirinnän määrittelyssä keskeistä onkin henkilön oma kokemus siitä, että hän on tullut häirityksi. Häirintään voi siten syyllistyä myös ajattelemattomuuttaan tai vahingossa. Häirinnän eri muotoja on kuvattu esim. Turvataitoja nuorille –oppaassa (Luku 5, THL 2012).

Jokaisen seuran toiminnassa mukana olevan aikuisen pitää puuttua asiaan havaitessaan häirintää tai väkivaltaa. Kannattaa huomioida, että vaikka lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ikäraja on 16 vuotta, suojaa laki alle 18 vuotiaita, kun nuori on alisteisessa asemassa tekijään nähden (ks. Rikoslaki 563/1998, 5§). Tällaiseksi asemaksi tulkitaan yleisesti esimerkiksi valmennussuhde (ks. esim. Rikosuhripäivystys, 2014; Väestöliitto, 2019).

Häirintää voi tapahtua myös lasten ja nuorten kesken. Aikuisen puuttumattomuus voidaan tulkita sen äänettömäksi hyväksynnäksi. Puuttumattomuus antaa tilaa väkivallan ja häirinnän kasvulle.

Joukkueiden toimihenkilöiden ja valmentajien tietoisuutta asiasta lisätään ohjaamalla heitä perehtymään tähän toimintaohjeeseen sekä keskustelemalla näistä aiheista toimihenkilöiden ja valmentajien tapaamisissa/koulutuksissa. Esimerkiksi Väestöliiton ja seitsemän lajiliiton hankkeessa *Et ole yksin* on tuotettu materiaalia puuttumisen tueksi <https://etoleyksin.fi/materiaalipankki/>. Tukea saa myös seuran nimetyltä vastuuhenkilöltä.

3) Läpinäkyvyys

Mahdollisuuksien mukaan pyritään siihen, että ryhmän kanssa toimii aina vähintään kaksi aikuista. Erityisesti tämä pyritään varmistamaan turnauksissa/leireillä, joissa ryhmä on yön yli. Toiminnassa vältetään tilanteita, joissa aikuinen ja lapsi ovat kahdestaan, jos kahdenkeskiseen toimintaan ei ole erityistä syytä (kuten henkilökohtaiset kehityskeskustelut ym.).

Jos ryhmätoiminnan lisäksi pelaajille annetaan henkilökohtaista valmennusta/ohjausta, järjestetään se seuran tiloissa tai kentillä ja pyritään huolehtimaan siitä, että vähintään toimintaan osallistuvien pelaajien vanhemmat sekä joukkueenjohtaja tietävät asiasta.

4) Rikosrekisteriotteen selvittäminen

Lasten ja nuorten kanssa toimivilta seuran työntekijöiltä selvitetään lakisääteinen rikosrekisteriote heidän tullessaan seuran toimintaan mukaan (504/2002, 3§). Tämän lisäksi seurassa on linjattu, että rikosrekisteriote pyydetään myös valmentajana, joukkueenjohtajana, huoltajana ja hallituksen päätöksellä myös muussa tehtävässä toimivalta vapaaehtoiselta. Lomake suostumuksen hankkimiseksi on ohjeen liitteenä.

Uutta valmentajaa rekrytoidessa käydään hänen kanssaan läpi sitoutuminen tähän toimintaohjeeseen. **Valmentajasopimuksen laatimisen yhteydessä sekä joukkueenjohtajana tai huoltajana aloittavilta henkilöiltä hankitaan suostumus rikosrekisteriotteen selvittämiseksi.**

Joukkueenjohtajan suostumuksen hankkimisesta huolehtii nuorisotoimenjohtaja. Joukkueenjohtaja huolehtii joukkueensa huoltajien suostumusten hankkimisesta ja toimittamisesta nuorisotoimenjohtajalle annettussa aikataulussa. Suostumukset säilytetään kootusti ja käydään läpi vähintään vuosittain. Seuran toiminnasta poistuneiden suostumukset hävitetään samalla.

Rikosrekisteriotteet selvitetään kootusti hallituksen päättämin aikaväleihin. Selvittämisestä huolehtii nuorisotoimenjohtaja, joka myös käsittelee saapuneet rikosrekisteriotteet. **Kyseessä olevan henkilön tietoihin voidaan tehdä ainoastaan merkintä, että ote on käsitelty sekä otteen päiväys. Otteen sisällöstä ei saa tehdä merkintöjä eikä sitä saa kertoa eteenpäin.**

Käsittelyn jälkeen ote luovutetaan henkilölle, jota asia koskee. Ennen otteen luovuttamista sitä säilytetään niin, että se ei voi päätyä muiden käsiin. Luovutus hoidetaan ilmoittamalla ajankohdat, jolloin otteen voi käydä noutamassa seuran toimistolta tai muusta erikseen sovitusta paikasta. Jos otetta ei saada toimitettua kuukauden sisällä, se hävitetään luotettavalla tavalla.

Mikäli rikosrekisteriote ei ole puhdas tai henkilö ei anna suostumustaan otteen selvittämiseen, ei henkilöä oteta mukaan seuran toimintaan.

Rikosrekisteriotteen selvittäminen perustuu lakiin lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014). Tarkempi ohje selvittämisestä on kuvattu oikeusrekisterikeskuksen nettisivuilla: <https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/asiakaspalvelu/rekisteritotteetjatodistukset/rikosrekisteri/vapaaehtoistehtavanjarjestajantiedonsaantioikeus.html>

5) Varhainen puuttuminen

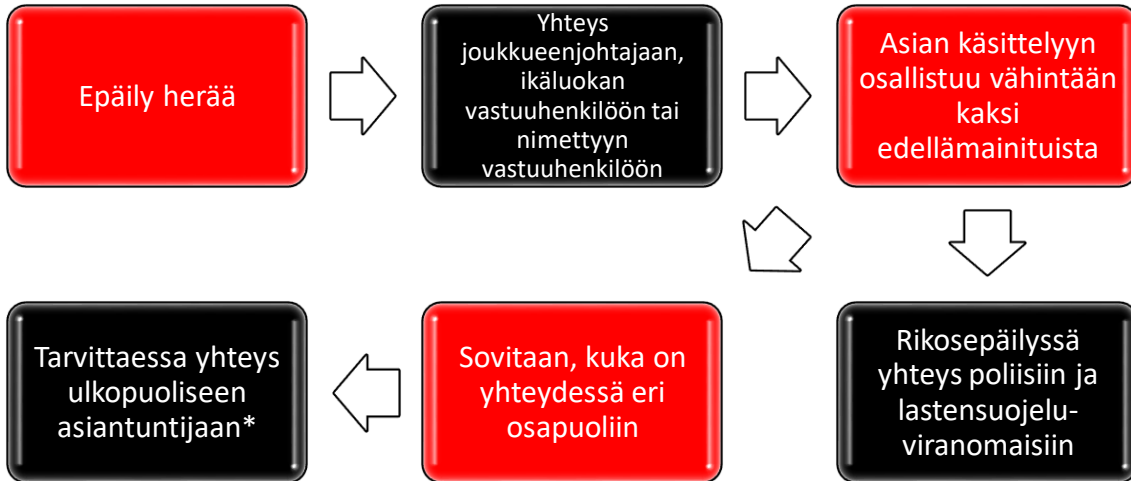
Kaikki epäilyt häirinnästä, väkivallasta tai hyväksikäytöstä otetaan vakavasti. Asiaan tartutaan jo siinä vaiheessa, jos herää epäily, että aikuisen ja lapsen tai nuoren välinen suhde on menossa väärään suuntaan. Huolehditään siitä, että asia tulee käsitellyksi viipymättä.

Asian käsittelyn ollessa kesken pyritään asian vakavuudesta riippuen varmistamaan, että kyseinen aikuinen ei ole yksin lasten tai nuorten kanssa seuran toiminnassa. Rikosepäilytapauksessa aikuinen voidaan vapauttaa tehtävästään rikostutkinnan ajaksi.

Käsittelyprosessissa noudatetaan soveltuvin osin *Et ole yksin* –hankkeessa laadittuja toimintaohjeita: <https://etoleyksin.fi/wp-content/uploads/2019/05/toimintaohjeet-seuroille-epaasiallisen-kaytoksen-tapausten-kasittelyyn.pdf>

Käsittelyprosessi:

*kuten perheneuvola, Sexpo-säätiö, Väestöliiton Nuorten seksuaaliterveyden osaamiskeskus tai Raiskauskriisikeskus Tukinainen

Akuutissa tilanteessa soitetaan aina hätäkeskukseen **112**.

6) Tasapuolisuus

Jos asia etenee poliisille tai muulle viranomaiselle, huolehtivat nämä tahot asian selvittämisestä. Seura käsittelee tapaukset, joita viranomaiset eivät ota käsittelyyn. Varmistetaan, että kaikilla osapuolilla on mahdollisuus tulla kuulluksi. Asia selvitetään tasapuolisesti ja kaikkien oikeusturvaa kunnioittaen.

7) Viestintä

Asian käsittelyn ollessa kesken, on tiedotusvastuu asiasta asiaa käsittelevillä seuran edustajilla. He huolehtivat, että asia ja sen eteneminen on kyseessä olevan perheen, epäillyn tekijän sekä muiden asianosaisten tiedossa. Muita asianosaisia ovat yleensä ainakin samaan joukkueeseen kuuluvat pelaajat ja heidän vanhempansa.

Keskeinen tiedotettava asia on, että **asia tullaan selvittämään huolellisesti** ja tärkeintä on häirintää/hyväksikäyttöä/väkivaltaa kokeneen **lapsen tai nuoren tukeminen** sekä kaikkien toiminnassa olevien lasten ja nuorten **turvallisuuden ja koskemattomuuden varmistaminen**. Varsinaista epäilyn sisältöä ei kerrota eteenpäin ellei se ole välttämätöntä. Mahdolliset ulkopuoliset ja median tiedustelut ohjataan seuran puheenjohtajalle.

8) Jälkihoito

Kun asia on selvitetty, on tärkeää huolehtia tapahtuneen jälkihoidosta. Tapahtuman uhri (teon kohde tai syyttömäksi todettu epäilty) tarvitsee tukea ja apua asian käsittelyyn. Ulkopuolisiin asiantuntijoihin kannattaa turvautua matalalla kynnyksellä riittävän tuen varmistamiseksi.

Asia koskettaa tapahtuman vakavuudesta riippuen vähintään kyseessä ollutta joukkuetta (pelaajat, vanhemmat, valmentajat, toimihenkilöt) ja heille järjestetään mahdollisuus käsitellä asiaa yhdessä seuran nimetyn vastuuhenkilön johdolla, tarvittaessa ulkopuolista asiantuntijaa hyödyntäen. Lievemmissä

tapauksissa riittää tiedottaminen käsittelyn lopputuloksesta edellä mainituille tahoille. Tiedotusvastuu on asiaa käsitelleillä seuran edustajilla.

Nimetty vastuuhenkilö selvittää tuen tarpeen myös muissa ryhmissä (työntekijät, toimihenkilöt, muut joukkueet ja valmentajat).

LÄHTEET:

Aaltonen Jussi. 2012. Turvataitoja nuorille. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://thl.fi/documents/10531/124365/Opas%202012%202021.pdf> (viitattu 6.5.2019)

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä. 148/2014.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140148> (viitattu 4.3.2019)

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä. 504/2002.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504> (viitattu 24.6.2019)

Rikosuhripäivystys. 2014. Materiaalipaketit nuorten kanssa työskenteleville aikuisille. Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys. <https://www.riku.fi/binary/file/-/id/128/fid/1798/> (viitattu 1.3.2019)

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Taiteen edistämiskeskus ja Valo, Valtakunnallinen liikunta- ja urheiluorganisaatio ry. 2014. Toimintaohje: Lasten turvallisuutta lisäävät toimintatavat ja vapaaehtoisen rikostaustan selvittäminen.

<https://www.seuraohjelma.fi/seuranhallinto/seuratoimijat/vapaaehtoiset/getfile.php?file=308> (viitattu 7.2.2019)

Väestöliitto. 2018. Et ole yksin. <https://etoleyksin.fi/> (viitattu 24.6.2019)

Väestöliitto. 2019. Suojaikäraja on 16 vuotta.

<https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/turvallisuus/seksuaalirikokset/suojaikaraja/> (viitattu 1.3.2019)

Vapaaehtoisen suostumus rikosrekisteriotteen hakemiseen

Tämä suostumus perustuu lakiin lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014). Tällä lomakkeella annan suostumukseni siihen, että PK-35 voi hakea laissa tarkoitetun vapaaehtoista koskevan rikosrekisteriotteen Oikeusrekisterikeskukselta.

Suostumus on voimassa niin kauan kuin olen mukana PK-35:n toiminnassa vapaaehtoisena tai kunnes kirjallisesti ilmoitan seuran toiminnanjohtajalle tai hallituksen puheenjohtajalle peruvani suostumuksen. Seura hävittää suostumuksen lopettaessani toiminnan PK-35:ssä.

Vapaaehtoisen nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Puhelinnumero: _____

Sähköpostiosoite: _____

Joukkue ja tehtävä suostumuksen antamisen hetkellä: _____

Ennen suostumuksen antamista olen saanut tiedon seuraavista asioista:

- Rikosrekisteriote pyydetään tarkastettavaksi alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaamiseksi
- Otteeseen merkitään tiedot tietyistä seksuaali-, väkivalta- ja huumausainerikoksista
- Ote luovutetaan minulle viipymättä sen tarkastamisen jälkeen

Allekirjoituksella annan suostumukseni rikosrekisteriotteen hakemiseen.

Paikka ja aika:

Allekirjoitus:

Tiedote vanhemmille:

Lasten ja nuorten koskemattomuuden turvaaminen

PK-35 pitää tärkeänä sitä, että jokaisella on hyvä ja turvallinen olo seuran toiminnassa. Kaikessa toiminnassa pyritään rakentamaan ja ylläpitämään hyvää yhteishenkeä joukkueiden sisällä ja niiden välillä. Jokainen pelaaja, vanhempi, valmentaja ja muu seuran toiminnassa oleva henkilö vastaa osaltaan siitä, että kaikki voivat osallistua seuran toimintaan hyvillä mielin ja tuntea olevansa seuralle tärkeitä.

On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että ikäviä asioita voi tapahtua myös meidän seurassamme. Puutemme aina heti asiaan, jos on epäily siitä, että seuran toiminnassa mukana oleva henkilö on käyttäytynyt epäasiallisesti. Seuran työntekijät, valmentajat ja toimihenkilöt on perehdytetty lasten ja nuorten koskemattomuuden turvaamiseksi tehtyihin toimintaohjeisiin.

Olemme nimenneet vastuuhenkilön lasten ja nuorten koskemattomuuteen liittyviin asioihin. Häneen voi olla yhteydessä, jos epäilee, että seurassa on tapahtunut lapseen kohdistuvaa epäasiallista käytöstä, häirintää, väkivaltaa tai hyväksikäyttöä.

Vastuuhenkilö on Annukka Saine-Kottonen. Kaikki seuran pelaajat ja vanhemmat voivat kääntyä hänen puoleensa joko suoraan tai oman joukkueensa joukkueenjohtajan tai ikäluokan vastuuhenkilön kautta.

Yhteystiedot: puh. 050 341 2827, sähköposti annukka.saine@gmail.com

Yhteydenotot käsitellään aina luottamuksellisesti. Kaikkiin epäilyihin suhtaudutaan vakavasti ja asioihin puututaan. Rikosepäilyissä käännetään aina poliisin ja lastensuojeluviranomaisen puoleen.

Lisää tietoa ja ulkopuolista keskustelutukea saat esimerkiksi Väestöliiton ja seitsemän lajiliiton hankkeen Et ole yksin –palvelusta: <https://etoleyksin.fi>